תזריע – פ׳ החודש

א. שבת פ׳ החודש איז חל לפעמים (אזוי ווי היינטיקן יאר) בשבת פ׳ תזריע. אלע ענינים פון תורה זיינען בדיוק — איז פון דעם גופא וואס די ביידע פרשיות קומען צוזאמען, איז מוכח, אז זיי האבן צווישן זיך א נקודה משותפת (ווייל אויב ניט, וואלט תורת אמת זיי ניט מחבר געווען צוזאמען).

בהשקפה ראשונה זעט אבער אויס, אז ניט נאר האבן זיי ניט קיין נקודה משותפת, נאר, אדרבה, זיי זיינען גאר ענינים הפכיים[1], זה מזה:

פ׳ החודש ווערט אנגערופן על שם דעם פסוק[*] [10] „החודש הזה לכם ראש חדשים גו״ — חודש ניסן, וואס ענינו איז חודש הגאולה [2] ווי עס קומט אינ־גאנצן מלמעלה כדרז״ל [3] אז אויף דעם גייט קול דודי הנה זה בא (און נאכמער ער איז בא אין אן אופן פון) מדלג (דילג על הקץ[*]) (באתערותא דלעילא) [5]:

וואס דערפאר ווערט די גאנצע פרשה אנגערופן פ׳ החודש, הגם אז נאר איין פסוק (אין אנהויב) פון דער קריאה רעדט ווען „החודש״, און די איבעריקע פסוקים ריידן ווען די דינים פון קרבן פסח וכו׳ [6] — ווייל היא הנותנת: קרבן פסח איז על שם „ופסח [7] ה׳ גו״ [8], וואס ווייזט אויף דער גאולה וואס קומט בדילוג [9] — אינגאנצן מלמעלה — „נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב״ה וגאלם״ [10] — און דאס איז דער תוכן פון „החודש״, חודש ניסן, וואס איז דער „חודש הגאולה״.

משא״כ דער תוכן פון „תזריע״ (ל׳ נקבה — ווי ער זאגט פארדעם „אשה כי״) איז — ווי דער אלטער רבי איז מפרש [11] דעם מאמר [12] „איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר״, אז „איש״ ו„אשה״ זיינען (מרמז אויף) הקב״ה וכנסת ישראל; און

---

1) אף שג׳׳ז שייכות היא — ועד מ״ע ומל״ת במצות. חיבור תחתון ועליון (תנחומא ואירא טו. שמו״ר פי״ב, ג. וראה לקו״ת (ראה כז, ד ואילך) ובכ״מ, שחיבור הנ״ל אפ״ל בב׳ אופנים, שהעליון ירד כו׳ או שהתחתון יעלה כו׳) וכהנה רבות.

*1) בא יב, ב.

2) שמו״ר פט״ו, יא (נעתק לקמן בפנים סעיף ב׳).

3) מכילתא בא יב, יא. שם, יג. פסיקתא רבתי פ׳ החודש ז׳. שהש״ר עה״פ (ב, ח).

4) פס״ר שם. שהש״ר שם (א).

5) כידוע בענין פלוגתת ר״א ור״י (ר״ה יא, רע״א) אם בתשרי עתידין ליגאל או בניסן — דאזלי בזה לשיטתייהו בפלוגתתם (סנהדרין צז, ב) אם הגאולה תבוא ע״י תשובה או „לא בתשובה כו״ * —

*) ובאו״א קצת (אבל רק לגירסת הבבלי): אם ע״י תשובת בנ״י מעצמם או „הקב״ה מעמיד להן מלך כו׳ וישראל עושין תשובה״ (ראה ד״ה החודש תרנ״ד שם. לקו״ש ח״ד ע׳ 1292-3. ח״ב ע׳ 143).

ד״ה החודש הזה באוה״ת בא (ע׳ רס. ע׳ רעא). תרנ״ד (קה״ת תשכ״ג) פ״ז. לקו״ש ח״א ע׳ 235. ועי״ג׳׳כ ס׳ השיחות תש״ג ע׳ 177. ועוד.

6) ובפרש״י מגילה (כט, א ד״ה ברביעית) משמע, שטעם קריאת פ׳ החודש הוא (רק) מפני דיני פסח שבה.

7) בא שם, כג.

8) פרש״י בא שם, יא. וראה בא שם, כז.

9) ד״קרוי פסח על שם הדלוג כו״ — פרש״י בא הנ״ל. ועד״ז בפרש״י שם, יג.

10) נוסח ההגדה. וראה לקו״ת שה״ש טו, א־ב. דרושי פסח בכ״מ.

11) לקו״ת פרשתנו ד״ה שוש תשיש. ויקרא ד״ה אדם כי יקריב ספ״א. שה״ש ד״ה להבין ענין הטעם כו׳ פ״א. ועוד.

12) ברכות ס, א. ושי״נ (הובא בפרש״י עה״ת ויגש מו, טו).

וועז „איש מזריע תחלה" — דער אויבערשטער איז מעורר „תחלה" אן אידן אויף עבודת ה', איז „יולדת נקבה" — די עבודה איז ניט קיין בת קיימא [13] (אזוי ווי נשים וואס דעתן [13*] קלה [14]). וועז אבער „אשה מזרעת תחלה" — די עבודה הויבט זיך אן פון אתערותא דלתתא, דאז — „יולדת זכר", די עבודה איז אן בת קיימא [13];

וואס לפ"ז ווייזט דער תוכן פון פ' „(אשה כי) תזריע" אויף עבודת האדם מצד אתערותא דלתתא דוקא (ניט ווי „החודש" וואס קומט מלמעלה).

ב. אויף „החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" זיינען דא כמה פירושים, ומהם:

א) ע"ד הפשט — דער אבן עזרא [15] איז מסביר דעם ענין פון „חודש" און „שנה": מצד מהלך הלבנה איז בכלל ניטא דער גדר פון „שנה" — „אין ללבנה שנה כלל" — ווייל אין דעם סיבוב הלבנה איז קענטיק נאר דער אפטייל פון חדשים (יעדער חודש („כ"ט יום וחצי וב' ידות שעה וע"ג חלקים" [16]) קומט פאר אן פולער סיבוב פון דער לבנה (גם בנוגע למצב החמה ביחס לארץ [16*]) און ס'קומט דער מולד הלבנה מחדש), ס'איז אבער ניטא אין דעם מהלך הלבנה קיין פרט וואס זאל אפטיילן איין יאר פון צווייטן;

לאידך גיסא, מצד השמש איז ניטא דער סוג הזמן פון חדשים — „אין לשמש חדש כלל" — דער סיבוב (השנתי) פון שמש איז שס"ה יום ושש שעות [17] בערך [18] און דער סיבוב זיינער איז באופן אז עס שאפט די ד' תקופות השנה, אבער אין זיין מהלך איז ניטא קיין פרט וואס זאל שאפן די גבולים פון חדשים.

און דער פסוק „החודש הזה לכם ראש חדשים גו'" רעדט וועגן דעם מנין החדשים — וואס איז שייך צו (א שנת) לבנה (וכמאמר חז"ל [19] „ישראל מונין ללבנה") — אז עס הויבט זיך אן פון חודש הראשון, חודש ניסן [20] [משא"כ דער ר"ה לשנים (וואס איז שייך צום שמש) איז פון תשרי [21]].

ב) ע"ד המדרש — אויפן פסוק

---

13) כ"ה בלקו"ת ויקרא שם. ובלקו"ת פרשתנו ושה"ש שם: „יולדת נקבה" — אהבה זוטא, „יולדת זכר" — אהבה רבה.

13*) שבת לג, ב. קידושין פ, ב.

14) כ"ה בכ"מ * (שהרי „דעתן" ל' יחיד). — וראה בע"ח ש' הכללים פ"ו: ז"ס דעתן של נשים קלה פי' קל ה' כי ה"ג כו'. [ועד"ז בכ"מ בכתהאריז"ל. וראה ל"ת להאריז"ל תהלים כה. ע"ח ש' לידת המוחין ספ"ב בהגהות סק"א (וורשא, תרנ"א). קה"י מע' קלה ומע' קלע. ואכ"מ]. אבל בכ"מ הגירסא „קלות".

15) עה"פ. וראה ד"ה החודש תרנ"ד פ"ו.

16) לשון הראב"ע שם. מר"ה כה, א. רמב"ם הל' קדה"ח פ"ו ה"ג. וראה בכ"ז ג"כ — פדר"א פ"ז ובהרד"ל שם.

16*) משא"כ במעמדה בנוגע לארץ לבדה — ה"ז „כ"ז * יום שתות מיב שעות ליום** (ברייתא דשמואל פ"ה). וראה רמב"ם הל' קדה"ח פי"ד ה"ב. ושם בפירוש לרפ"ו.

17) עירובין נו, א רש"י ד"ה ליתנהו. רמב"ם שם פ"ו ה"ד.

18) רמב"ם שם רפ"י, ונסמן בנ"כ.

19) מכילתא עה"פ החודש. סוכה כט, א.

20) ר"ה ז, ע"א.

21) ראה ר"ה יב, א וברש"י ותוס' שם.

---

*) וכן הוא ברש"י קדושין שם (שלא שלטו בזה כ"כ ידים). אבל ראה רש"י ד"ה ואיכא (ע"ז יח, ב).

*) כן הגיהו המפרשים.

**) שעות שהן חלק יב מיום שלם (שהן שני שעות הרגילות).

„החודש הזה לכם גו״ זאגן חז״ל [22]: „משבחר הקב״ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר״ח של גאולה״. איז מסביר דער (בעל ה)עקידה [23] דעם חילוק צווישן „בחר הקב״ה בעולמו״ און „בחר ביעקב ובניו״: „בחר הקב״ה בעולמו״ מיינט די הנהגה טבעית וואס איז איינגעשטעלט געווארן אין דער בריאה, און דער „ראש״ פון דער הנהגה איז חודש תשרי: „בחר ביעקב ובניו״ מיינט די הנהגה נסית — דער שידוד הטבע — וואס דער אויבערשטער טוט צוליב אידן („יעקב ובניו״), און דער „ראש״ פון דער הנהגה איז „החודש הזה לכם״ — חודש ניסן.

ג. אלע פירושי רז״ל אויפן זעלבן פסוק אדער ענין האבן א קישור צווישן זיך [24]. איז אזוי אויך בעניננו: די צוויי ענינים הנ״ל (דער חילוק צווישן שנת חמה און שנת לבנה און דער חילוק צווישן הנהגה טבעית און הנהגה נסית — וואס זיי זיינען הפכים) זיינען פאר־בונדן זה עם זה:

די הנהגת הטבע איז די הנהגה וואס איז „לא ישבותו״ [25] — תמידית און א שינוי [26], און דאס איז בדומה צום אור (ומהלך) השמש וואס אין אים איז ניטא קיין שינויים (וואס דאס איז ע״ד פון דעם פירוש אין „שנה״ — פון לשון „משנה״: ס׳איז דער זעלבער מהלך השמש וואס חזר״ט זיך איבער נאכ־אמאל [27]):

משא״כ די הנהגה נסית איז אן ענין פון חידוש, וואס לפעמים איז דער אויבערשטער משדד די הנהגת הטבע [26] למשך זמן *[27]; און דאס איז בדומה צו דער לבנה וואס (איר אור) שטייט אין שינויים מיום ליום און איר אור ווערט נתחדש יעדער חודש (חודש פון לשון חידוש [28]).

ד. מ׳דארף אבער פארשטיין:

א) אין פסוק שטייען צוויי ענינים [29]: (א) „החודש הזה לכם ראש חדשים״, (ב) „ראשון הוא לכם לחדשי השנה״, אז חודש ניסן איז ניט נאר דער „ראש חדשים״, נאר אויך דער „ראשון גו׳ לחדשי השנה״ [30] — איז ניט מובן: ווי־באלד אז דאָ רעדט זיך וועגן ענין „החודש״ וואס איז פארבונדן מיט דער לבנה, און „אין ללבנה שנה כלל״, איז ווי זאגט מען אז ניסן איז דער „ראשון״ אויך בשייכות צו עניני „(חדשי) השנה״ ?

ב) לאידך גיסא: אויך „משבחר הקב״ה בעולמו״, וואס איז שייך צו תשרי, ווערט דערמאנט (ניט נאר „קבע בו .. שנים״, נאר) אויך „ראשי חדשים״ —

---

22) שמו״ר פט״ו, יא.

23) פ׳ בא ס״ה החודש גו׳ (שער לח). הובא ונת׳ באוה״ת בראשית יח, ב ואילך. רד״ה החודש תרנ״ד. תרס״ו. תרע״ח (דפ׳ החודש). ועוד.
ועפ״ז מבאר בעקידה שם גם הקשר דדיני הפסח לפ׳ החודש, עי״ש בארוכה.

24) ראה לקו״ש ח״ג ע׳ 782. ועוד.

25) נח ח, כב.

26) ראה בארוכה עקידה שם.

27) ראה ראב״ע שם. ס׳ השרשים לר׳ יונה בן ג׳נאח ולהרד״ק ע׳ שנה.

*27) להעיר מכתר ש״ט ד״ענין הנס הוא שנתחדש הדבר בפעם הראשון על הטבע נק׳ נס ואח״כ נעשה זה טבע ג״כ״ (ס׳ קיט. סרנ״ו. מס׳ תולדות י״ד פ׳ צו).

28) ראה ראב״ע שם. ס׳ השרשים הנ״ל ע׳ חדש.

29) ראה גם סה״מ קונטרסים ח״א רכח, א. רד״ה החודש ה״ש״ת.

30) אף שעיקר ההדגשה בזה הוא „לחדשי השנה״ — מ״מ, מזה גופא שמוסיף תיבת „השנה״, מוכח, שכאן נוגע (גם) ענין ה„שנה״, ויתירה מזה — שהחדשים הם חלקי השנה. ולהעיר מלקו״ש ח״ט ע׳ 185.

ולכאורה: ווי קומט אין דער בריאה (טבע) אן ענין פון „חודש" — חידוש (נס)?

מוז מען זאגן, אז כאטש בכללות איז תשרי פארבונדן מיט טבע (שנה) און ניסן מיט נס (חודש) — איז אבער דא א „התכללות" צווישן זיי: אויך אין דער בריאה גופא (איידער „בחר ביעקב ובניו") איז דא אן ענין פון נס (ר"ח [31]), און אזוי אויך לאידך גיסא: דער אויפטו פון „בחר ביעקב ובניו" דריקט זיך אויס ניט נאר אין הנהגה נסית (חודש), נאר אויך אין (דעם שינוי וואס ווערט דורכ־דעם אין) דער הנהגה טבעית (שנה).

ה. דאס צו פארשטיין, דארף מען פריער מבאר זיין דעם תוכן וכוונה פנימית אין די צוויי הנהגות — טבע און נס — וואס ביידע זיינען נויטיק צו אויספירן כוונת הבריאה און מגלה זיין גדולתו ית'; נאר דער חילוק צווישן זיי איז:

דער תכלית פון הנהגה נסית איז צו מגלה זיין דעם „בלי גבול" פון אלקות — ווי דער אויבערשטער איז אינגאנצן העכער פון וועלט, און דאס ווערט דער־הערט אין וועלט דורכן ביטול פון איר מציאות — (דער נס איז) משדד די מערכות הטבע — וואס באווייזט ווי טבע איז ניט תופס מקום לגבי (דעם בלי גבול פון) אלקות.

דער תכלית פון הנהגה טבעית איז צו מגלה זיין (ווי דער אויבערשטער איז זיך מתלבש אין וועלט אזוי) אז אויך די מציאות פון וועלט איז מיוחד מיטן אויבערשטן, אויך די חוקי הטבע זיינען א הנהגה אלקית.

ו. וויבאלד אז די וועלט איז בא־שאפן געווארן „בשביל התורה ובשביל ישראל" [32], מוז מען זאגן, אז אלץ וואס איז דא אין דער בריאה איז אפהענגיק אין דער עבודה פון אידן.

און דערפון איז פארשטאנדיק, אז ניט נאר די הנהגה נסית, וואס איז פאר־בונדן מיט „בחר ביעקב ובניו" איז תלוי אין עבודת ישראל — נאר אויך דער „בחר הקב"ה בעולמו", די הנהגה טבעית, איז תלוי אין עבודת ישראל [33],

נאר יעדע פון די הנהגות איז אפ־העניגיק אין דער עבודת האדם וואס איז דוגמתה [34] — וואס אופני עבודת ה' טיילן זיך, בכללות, אין צוויי סוגים:

בא א אידן דארף זיין די תנועה פון קבלת עול און מסירת נפש — דינען דעם אויבערשטן ניט מצד זיין פאר־שטאנד און רגש כו', נאר פאלגן דעם רצון העליון מיט ביטול — ובמילא איז זיין עבודה ניט קיין געמאסטענע לויט די מדידות והגבלות פון זיין מציאות:

---

31) ולהעיר שבכו"כ דרושים (ומהם — שנסמנו לעיל הערה 23) מוסיף בהשאלה [דמאחר שבא' בתשרי הוא ר"ה, המשכת החיות לכל השנה, איך ניסן שבא אחריו חודש הראשון ז] גם זה דר"ה כולל החיות דכל הי"ב ראשי חדשים, שהחיות דר"ה נתחלק אח"כ לי"ב כו' — שבזה מדגיש, שגם עתה • תשרי הוא ראש (לא רק לענין ה„שנה", כ"א) גם לענין התחלקות דחדשים.

•) לא רק לפני אמירת „החודש הזה גו'" — ראה תו"מ א ח, ב (וראה רד"ק שם). הובא ונת' באוה"ת בא ע' רסח. סה"מ קונטרסים שם. ד"ה החודש ה'ש"ת פ"א, וד.

32) פרש"י ר"פ בראשית. ועוד.

33) כמחז"ל (שבת פח, א. ע"ז ג, א) „אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו". ועיין ד"ה וירד תרס"ב. ועוד.

34) להעיר מהמבואר בכתהאריז"ל (ראה סה"מ תש"ג ע' 168, וש"נ) דע"י העבודה דתומ"צ ממשיכים יחוד זו"נ (אור דסדר השתלשלות) וע"י העבודה דמסנ"ם — יחוד או"א (אור חדש מעצמות או"ס).

און דער אופן העבודה איז מעורר די הנהגה נסית, וואָס טוט אויף דעם ביטול אין וועלט, כנ"ל.

אָבער לאידך דאַרף אויך די מציאות האדם („כל לבבך" און „כל נפשך") זיין דורכגענומען מיט עבודת ה' און דעריבער דאַרף ער מקיים זיין תומ"צ (ניט נאָר מיט קבלת עול, נאָר) אויך מיט פאַרשטאַנד און געפיל וכו' — און אין דעם אופן העבודה איז אַפֿהענגיק די הנהגה טבעית, וואָס פאַראייניקט די מציאות פון וועלט מיט אלקות, כנ"ל.

ז. דער תכלית הכוונה איז (דאָך — אחדות, ובנדו"ד) אַז עס זאָל זיין דער איחוד פון נס און טבע:

דאָס וואָס נס און טבע זיינען צוויי באַזונדערע הנהגות, איז נאָר מצד אורות וגילויים, וואָס זיי שטעלן זיך אויס אין צוויי קווין — אין קו פון „בלי גבול" וואָס קומט אַראָפּ אין הנהגה נסית, און אין קו פון „כחו בגבול" — אין הנהגת הטבע:

מצד יכולת העצמות אָבער זיינען „בלי גבול" און „גבול" (ניט קיין צוויי קווין, נאָר) איין ענין — דער אויסדרוק פון שלימותו — וכמאמר הידוע [35] „אם תאמר שיש לו כח בלי גבול ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותו", און (בפנימיות) דער אויסדרוק פון יכולתו ית' [36]. און דעריבער פירט זיך אויס די כוונת הבריאה פון עצמותו ית' אין דעם איחוד פון נס און טבע [37].

און אַזוי אויך אין עבודת האדם: עס מאַנט זיך פון אַ אידן דער איחוד פון די צוויי אופני עבודה [מסנ"פ וקב"ע שלמעלה מטעם ודעת און די עבודה מצד די כחות פנימיים]: און דאָס ווערט אויפגעטאָן דורך די התעוררות פון עצם הנשמה, וואָס מצד דעם זיינען די ביידע אופני עבודה (ניט קיין הפכיים, נאָר אדרבה —) בהתאחדות.

ח. וויבאַלד אַז בעצם ובשרשם זיינען נס און טבע איין ענין, איז פאַר־שטאַנדיק, אַז אויך אַראָפּקומענדיק אין השתלשלות אין וועלט (וואו בגילוי זענען זיי אויס ווי באַזונדערע (הפכיות'דיקע) הנהגות) זיינען זיי — בפנימיות — מיוחד [38].

און דאָס דריקט זיך אויס אויך אין דעם, וואָס אין טבע גופא איז אַריין־געגעבן געוואָרן די „תכונה" פון למעלה מן הטבע (כדלקמן סעיף ט'); און אַזוי אויך לאידך — דער ענין הנס איז פאַר־בונדן אויך מיט דער הנהגת הטבע (כדלקמן סי"א) [39].

ט. דער ביאור אין דעם: אין דער הכרה פון גדולתו ית' אין הנהגת הטבע זיינען דאָ צוויי אופנים:

א) דורך התבוננות אין דער הנהגת הבריאה, הילוך המזלות וכו', קומט מען צו דער הכרה אַז עס מוז זיין אַ בעה"ב לבירה זו וואָס פירט אַן מיט דער הנהגת הטבע; און ווי דער רמב"ם [40] שרייבט בנוגע צו אברהם אבינו: התחיל לשוטט בדעתו .. האיך אפשר שיהי' הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהי' לו מנהיג ומי יסבב אותו כי א"א שיסבב את עצמו כו'.

---

35) עבודת הקודש ח"א רפ"ח.

36) המשך תרצ"ה פ"ח (בסופו). שם פל"ד. וראה בכ"ז ס' הערכים־חב"ד (כרך ד') ע' אוא"ס (ד) סעיף ו', וש"נ.

37) ע"ג"כ שער האמונה רפט"ז.

38) ראה ס' הערכים שם סעיף ה', וש"נ.

39) ועד"ז בעבודה יש התכללות זו — ע"ד משנ"ת בלקו"ש חט"ז (ע' 7-126) ההתכללות דגאולה העתידה בגאולת מצרים וגאולת מצרים בגאולה העתידה.

40) הל' ע"ז פ"א ה"ג.

ב) דורך התבוננות אין דעם „לא ישבותו" — העדר השינוי פון דער הנהגת הטבע איז מען משיג ומכיר, אז אזא העדר השינוי קען ניט זיין מצד נבראים (וואס זיינען הווים ונפסדים ובעלי שינוי)[41], און אפילו ניט, כביכול, פון דעם אור אלקי וואס איז מלובש אין (דער הגבלה פון) וועלט[42] — נאר עס איז א כח האס[43] וואס איז אריינ־געגעבן געווארן אין דער הנהגת הטבע.

קומט אויס, אז אין טבע גופא איז דא דער „למעלה מן הטבע"[44] — דער „לא שניתי" פון א"ס ב"ה.

יו"ד. און דאס איז דער ביאור אין דעם מאמר חז"ל „משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ר"ח ושנים": פון לשון חז"ל איז מובן, אז דא רעדט זיך ניט וועגן דעם מצב פון „עולמו" מצד בריאת העולם, נאר וועז דער אויבערשטער איז בוחר[45] אין וועלט (ע"ד ווי „בחר ביעקב ובניו"), אוז מצד דער בחירה דוקא איז „קבע בו ר"ח ושנים"[45]; א הוספה[46] איוף דעם וואס עס איז דא אין עולם מצד עצמו (מצד הבריאה).

איז ניט מובן: וויבאלד אז דער ענין פון „ר"ח ושנים" איז (ווי דער עקידה איז מסביר) דער סדר טבעי וואס דער אויבערשטער האט איינגעשטעלט אין בריאה, איז עס דאך א חלק פון דער בריאה גופא — היינט ווי קען מען זאגן אז דאס קומט דערפון וואס „בחר הקב"ה בעולמו" (א העכערער עילוי ווי ס'איז מצד הבריאה)?

נאר דער ביאור אין דעם: מצד דעם ענין פון „בחר הקב"ה בעולמו" — וואס בחירה אמיתית איז נאר אין עצמותו ית' כידוע[47] — איז טבע און העכער־פון־טבע איין ענין. און דערפאר איז אין טבע

---

41) ראה בארוכה ד"ה שאו מרום בהוספות לס' החקירה להצ"צ. ועוד.

42) כי בגוף מוגבל א"א שיהי' מלובש בו כח (חיות) בלתי מוגבל (ס' האמונות והדעות מ"א פ"א. מו"נ ח"ב הקדמה יב — הובאו בס' החקירה להצ"צ בתחילתו). וראה ד"ה אמר רבא כל המעביר תש"י (פי"ז) שמאופן הקיום דצבא השמים אנו יודעים בחי' אור הסובב.

43) ולהעיר מלשון העקידה שם (בתחילתו) „סדר המציאות לפי הטבע הנהוג יעיד על אמיתת מציאותו ית". וי"ל הכוונה בזה:

אמיתית שורש הנצחיות שבנבראים הוא רק מעצמותו ית' • שלמעלה מכל ענין של אור וגילוי. כי כל אור וגילוי הוא בגדר שינוי עכ"פ (מאחר שמציאותו גופא נעשה ע"י שינוי — שבא מן המאור) ובמילא אא"פ לבוא ולהשתלשל מהם ענין של העדר השינוי; ורק מעצמותו ית' שלמעלה מכל ענין וגדר של שינוי — „אני ה' לא שניתי" — אפ"ל נצחיות שבנבראים. וראה הערה הבאה.

ולכן „סדר המציאות לפי הטבע" •• כו' יעיד על אמיתת מציאותו ית", דהיינו עצמותו ית' (עיין המשך תרס"ו ע' שמג. ע' תלא־ב. סד"ה יחיינו תרצ"ד (תשי"א). ועוד).

•) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 97 שוה"ג להערה 19.

••) משא"כ הנהגה נסית, שיש בה שינויים. ועי"ג־כ עקידה שם, דהנהגת הטבע שאין בה שינוי הוא „ע"י השפע המושפע מהשכלים העליונים .. (ש)הם קיימים בלתי משתנים", משא"כ הנהגה נסית „ית' להם כפי אלו השכלים האנושיים .. המחוייב להתחלף ולהשתנות כמו שהם נמצאים משתנים".

ולהעיר ג"כ מאוה"ת ואתחנן (ע' שצה) בענין ההפרש דתורה (חיי עולם) ותפלה (חיי שעה), עיי"ש.

---

44) וגם מזה מובן ששרש הנצחיות שבנבראים הוא מעצמותו ית' (כבהערה הקודמת) — כי החיבור דטבע ולמעלה מן הטבע, גבול ובל"ג, הוא רק בכח העצמות, שהוא (שו"ת הרשב"א סי' תיח. הובא בס' החקירה ע' 68) נמנע הנמנעות.

45) עיין מאמרי חגה"ש תרע"א. ד"ה באתי לגני תרצ"ב (סה"מ קונט' ח"א רכז, ב ואילך).

46) ראה ג"כ אוה"ת בא ע' רסח. וראה גם לקו"ש ח"א ע' 234.

47) עיין לקו"ת אמור לח, ב. המשך ר"ה תש"ג ס"ט.

גופא פאראן דער למעלה מן הטבע — די נצחיות פון „אני ה' לא שניתי":

און דאס מיינט „משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ר"ח ושנים": דאס איז דער נס (חודש) וואס איז דא אין דעם ענין פון טבע, וואס דריקט זיך אויס אין ענין ה„שנה" (מלשון „משנה", כנ"ל סעיף ב') — דער ענין פון העדר השינוי[48].

יא. כשם ווי אין טבע גופא איז דא דער למעלה מן הטבע — אזוי איז עס אויך לאידך גיסא: די הנהגה נסית איז ניט „מוגבל" אין דעם קו פון „נס" וואס דריקט אויס דעם בל"ג פון אלקות, נאר אין אים איז אויך דא דער ענין וואס נס מאכט איבער טבע (אז טבע גופא זאל ווייזן אויף הנהגה אלקית).

און דערפאר איז אין נסים בכלל פאראן אויך דער סוג נסים וואס זיינען מלובש — אנגעטאן אין טבע, וואס אין זיי זיינען פאראן צוויי קצוות[49]:

דאס איז א נס (וואס איז העכער פון טבע) פונקט ווי די נסים וואס זיינען ניט מלובש אין טבע[50], און ווי דער פס"ד אז מען מאכט די זעלבע ברכה „שעשה נסים" סיי בחנוכה (נס שאינו מלובש בטבע), סיי בפורים (נס מלובש בטבע[51]

(ואדרבה — חז"ל זאגן[52] אז דוקא אויף די נסים המלובשים בטבע ווערט געזאגט[53] „עושה נפלאות לבדו");

אבער דער נס גופא (וואס איז אינגאנצן העכער פון טבע) קומט ארא"פ בהתלבשות אין (די דרכי ה)טבע, און טוט אויף אז די הנהגת הטבע גופא זאל זיך פירן „כרצונו דוקא כגרזן ביד החוצב כו'"[54].

ד. ה. אין דער הנהגה נסית שלמעלה מן הטבע איז אויך דא די „תכונה" פון „טבע" — ווייל ניט נאר איז א נס מושל אויף טבע באופן אז ער איז משדד טבע, נאר דורכן נס ווערט טבע גופא „דער-הויבן" ביז צו „למעלה מן הטבע"[55].

וי"ל אז דאס איז דער טעם וואס ניסן איז ניט נאר „ראש חדשים" נאר אויך „ראשון גו' לחדשי השנה" — ווייל דער

---

48) ואולי י"ל „קבע בו ר"ח ושנים" — היינו בחי' „שנה" שלמעלה מבחי' „חדש" — ראה ד"ה החודש תרנ"ד פ"ה ואילך (וראה גם אוה"ת שם ע' רע), וש"נ.

49) בהבא לקמן — עיין בארוכה שער האמונה פט"ו.

50) ראה שער האמונה שם (ל, א): נס גמור הוא כו'. ועי"ש בסוף הפרק.

51) תו"א מג"א צג, א. שם, סע"ג. ק, א. ובכ"מ. וצע"ק מאבודרהם ברכות הראי"ז [וראה שו"ע או"ח סי"ס ריח. אנציקלופדיא תלמודית ח"ד ע' שנה וש"נ]. וי"ל שהטעמים שבאבודרהם שפורים יוצא „ממנהג העולם" מלובשים הם ואינם גלויים (כ"כ)

ועי"ד מש"כ בתו"א (מג"א צג, רע"ד. ק, א) ש„נראה בחוש שכל הסבות היו רק למעלה מהטבע".

52) נדה לא, א.

53) תהלים עב, יח.

54) שער האמונה שם ל, סע"א.

55) ולהעיר מסה"מ תרע"ח (ע' פט) דגם נסים שאינם מלובשים בטבע שבהם מתבטל הטבע, הנה „מה שמתבטל הוא רק באותו הדבר שבו הוא הנס, אבל כללות העולם הוא בקיומו, א"כ ה"ז שבעולם מאיר גילוי אוא"ס שלמעלה מהעולם". וראה בארוכה ד"ה נתת ליראיך תשי"ב, שלכן ע"ז נעשה רוממות הטבע גופא (מכיון שגם בעת הנס כללות הטבע הוא בקיומו).

וי"ל דזה שהנס („אוא"ס שלמעלה מהעולם") מאיר בעולם וטבע, הוא [לא רק מפני הבל"ג שבו (שיכול להתפשט עד למטה מטה, גם בטבע ועולם), כ"א גם] מפני שגם בהבל"ג ונס כלול „טבע" (וגבול •) כבפנים. ולכן המשכתו בעולם היא באופן שאינו משדד כללות הטבע רק „אותו הדבר שבו הוא הנס", שע"ז נעשה רוממות הטבע.

•) להעיר ממאמרי חגה"ש תרע"ה (בהמשך תער"ב ח"ב ע' א"ד ואילך). חגה"ש תש"ד פ"ט ואילך.

תכלית פון דער הנהגה נסית פון ניסן איז צו איבערמאכן די הנהגה טבעית (שנה)[56], אז אויך[57] אין טבע זאל זיך אנ־הערן אז עס ווערט געפירט פון ניסן — למעלה מן הטבע[58].

יב. ע״פ כהנ״ל ווען מען אויך פאר־שטיין דעם קשר צווישן פ׳ החודש און פ׳ תזריע:

דער חילוק צווישן „החודש״ און „תזריע״ איז ע״ד דער חילוק צווישן נס און טבע: „החודש״ וואס ווייזט אויף גילוי מלמעלה (כנ״ל סעיף א׳) איז העכער פון נבראים[59] — אזוי ווי ענין ה„נס״; „תזריע״ וואס ווייזט אויף עבודת המטה (כנ״ל שם) איז פארבונדן מיט מציאות האדם[59] — ע״ד ענין ה„טבע״[60].

און אז פ׳ החודש איז חל אין פ׳ תזריע[61] — איז עס מדגיש און דער־מאנט אז זיי זיינען (בפנימיות) איין ענין:

און דאס ווען זיין בגילוי לעתיד לבוא, ווען ס׳וועט מקויים ווערן דער יעוד[62] „איש ואיש יולד בה״: עס ווען

---

56) וחיבור זה ד„נס״ ו„טבע״ (— מה שתכלית הנס הוא להפוך הטבע) י״ל שנרמז בלשון חז״ל „כשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר״ח של גאולה״ — שמלשון „כשבחר ביעקב ובניו״ מובן, שיש ב„יעקב ובניו״ ב׳ ענינים: א) כמו״ש מצ״ע, ב) מצד בחירתו ית׳ (ע״ד הנ״ל בפנים סעיף יוד).

וי״ל הביאור: „יעקב ובניו״ הם בחי׳ בל״ג שלמעלה מהעולם [וי״ל שזהו הטעם שנקט הלשון „יעקב ובניו״ — ולא כבמרז״ל בבריאת העולם „בשביל ישראל״ — כי בזה („בניו״) מרמז לכח ההולדה שיש בישראל • שהוא כח הא״ס]: „בחר ביעקב ובניו״ הוא מצד עצמותו ית׳, שמצד בחירה זו נמצאים „יעקב ובניו״ למטה בעולם (חיבור דבל״ג וגבול) לעשות לו ית׳ דירה בתחתונים.

ולכן „כשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר״ח של גאולה״, ש„גאולה״ מורה שיש מצב של גלות שצריכים להיגאל ממנו.

57) להעיר מפרש״י ברכות נז, ע״א ד״ה חנינא „נוגין הרבה נסים רבים״.

58) ראה גם סה״מ קונטרסים ח״א רכח, ריש ע״ב. סד״ה החודש הש״ת.

59) עפ״ז יש לבאר בדרך רמז המשך הענינים ברד״ה החודש תרס״ו — שלאחרי שמביא דברי העקידה ע״ד ב׳ ההנהגות כו׳ ממשיך „ולהבין בתוס׳ ביאור .. למה צריכים עבודה בכח עצמו דוקא ומהו המעלה בזה וכו׳״

— דלכאורה דורש ביאור: הרי מבואר בכו״כ דרושים המעלות בעבודה בכח עצמו, שדוקא היא בת קיימא (כנ״ל בתחילת השיחה) ועוד ?

אלא שבדרוש „החודש גו״, שבו מודגשת מעלת ענין הנס הבא מלמעלה (אתעדל״ע), יש מקום לשאלה זו.

ובזה יומתק מה שבלקו״ת ריש פרשתנו מסיק דפירוש הפילוסופים באשה מזרעת תחלה יולדת זכר — ש„טפת זכר באה באחרונה ועילאה גבר״ — „באמת הוא דוקא״

[אף שפשוט שגם פירוש זה יש לו מקום מכיון שהובא ע״י גדולי ישראל (כמשנ״ת בארוכה — לקו״ש חי״ב ע׳ 70 ואילך)]

— כי בפ׳ תזריע, שבה מודגשת מעלת העבודה (אתעדל״ת), נרגש שהענין ד„יולדת זכר״ הוא (לא מצד האיש — הקב״ה (עילאה גבר) — כ״א) מצד האשה, כנ״ל.

60) ולהעיר מלקו״ת ויקרא (ב, ריש ע״ד) שדוקא ע״י עבודה מלמטה נמשך בחי׳ „כי לא אדם הוא״, ונת׳ בארוכה (לקמן ע׳ 335 ואילך) שזהו טעם הפנימי (למ״ש שם לפנ״ז) שדוקא ע״י אתעדל״ת „יהי׳ דבר המחקיים״, כי ע״ז מגיעים לבחי׳ „אני ה׳ לא שניתי״ — ע״ד שנת״ל (הערה 43 ובשוה״ג הב׳) שדוקא בהנהגת הטבע ישנו הענין ד„אני ה׳ לא שניתי״.

61) ולהעיר שברוב השנים קורין פ׳ החודש עוד בחודש אדר — שנקודתו, פורים, שענינו „קיימו מה שקבלו כבר״ (שבת פח, א), אתעדל״ת, דוגמת „אשה מזרעת תחלה״ (תו״א מג״א צט, ג).

62) תהלים פז, ה. תו״א סד״ה רני ושמחי (הב׳) וביאורו (בסופו).

---

*) עיין לקו״ת שה״ש (לט, ד ואילך) שכח ההולדה שבישראל הוא מצד מעלת נשמתם. ומה שישנו כח זה גם בחי׳ וצומח — ראה לקו״ת שה״ש שם מ, א. בנוגע לאוה״ע — ראה לקו״ש חי״ח ע׳ 155 הערה 45, שי״ל בזה ב׳ טעמים: א) ע״ד המבואר בלקו״ת שם לענין חי וצומח. ב) כדי שיהי׳ ענין הבחירה.

זיין „איש מזריע תחלה" — די מעלה וואס איז דא אין „החודש" וואס קומט מלמעלה (נס): און צוזאמען דערמיט וועט זיין „ואיש יולד בה", „יולדת זכר" — די מעלה וואס איז דא אין „תזריע" (טבע) — אתערותא דלתתא.

(משיחת ש"פ תזריע תשכ"ה,
מאמרי ד"ה החודש תשל"א, תשל"ג)